כפר עולמי · יחידה 4: אוכלוסייה במרחב משתנה · חוברת קטנה

פירמידת גילים

חוברת תלמיד · **ז׳ רגיל**

ציור אחד שמספר אם מדינה צעירה או מזדקנת – בואו לקרוא אותו

שם:	כיתה:	תאריך:

מה בחוברת?

1. מושגי מפתח
2. קוראים: מה מספרת לנו פירמידה?
3. חלק א׳ – מתרגלים מושגים
4. חלק ב׳ – בודקים הבנה
5. חלק ג׳ – חושבים כמו גאוגרפים
6. כרטיס יציאה ✂

משחקים לשיעור הזה (חידון מהיר, איש תלוי, טריוויה ועוד) באתר: https://geo-z-chovrot-tiny.sites.tab.bot/

יצרה: רוית ראש בן ישי

מושגי מפתח

קראו את המושגים. נשתמש בהם בכל החוברת.

אוכלוסייה צעירה

אוכלוסייה עם אחוז גבוה של ילדים ומעט קשישים; הפירמידה שלה רחבה בבסיס וצרה בקודקוד.

לדוגמה: מדינות רבות באפריקה.

פירמידת גילים

תרשים שמסדר את תושבי המדינה לפי גיל ומין, הצעירים למטה והמבוגרים למעלה, ומראה את האחוז בכל קבוצה.

לדוגמה: פירמידה עם בסיס רחב של מדינה צעירה.

אוכלוסייה תומכת

בני 15–64, שבדרך כלל עובדים, משלמים מסים ומפרנסים את הילדים והקשישים; נקראת גם נושאת.

לדוגמה: הורים שעובדים ומשלמים מסים.

אוכלוסייה מזדקנת

אוכלוסייה עם אחוז נמוך של ילדים ואחוז גבוה של קשישים; הבסיס צר והקומות העליונות רחבות.

לדוגמה: יפן, איטליה וגרמניה.

גיל פרישה

הגיל שבו אנשים מפסיקים לעבוד ומתחילים לקבל פנסיה או קצבה.

לדוגמה: סבא שיצא לפנסיה.

אוכלוסייה נתמכת

ילדים עד גיל 14 וקשישים מגיל 65, שזקוקים לחינוך, לבריאות, לטיפול ולקצבאות.

לדוגמה: תלמידי בית ספר וסבים בפנסיה.

עידוד ילודה

צעדים שמדינה נוקטת כדי שמשפחות יביאו יותר ילדים, כמו מענקים ומעונות יום זולים.

לדוגמה: מענק כסף על לידת תינוק.

קצבה

תשלום קבוע שמשולם לאדם שזקוק לתמיכה, כמו קשיש או ילד במשפחה.

לדוגמה: קצבת זקנה שמקבלים בכל חודש.

קוראים

מה מספרת לנו פירמידה?

דמיינו שמסדרים את כל תושבי המדינה לפי גיל: הצעירים למטה, המבוגרים למעלה, הגברים בצד אחד והנשים בצד השני. הציור שמתקבל הוא פירמידת גילים. נחלק את האוכלוסייה לשלוש קבוצות: ילדים (0–14), בוגרים (15–64) וקשישים (65 ומעלה). רוחב כל קומה מראה את אחוז התושבים בקבוצה.

בסיס רחב וקודקוד צר פירושם הרבה ילדים ומעט קשישים – אוכלוסייה צעירה, האופיינית למדינות פחות מפותחות, שבהן נולדים ילדים רבים ותוחלת החיים נמוכה יחסית. בסיס צר וקומות עליונות רחבות פירושם מעט ילדים והרבה קשישים – אוכלוסייה מזדקנת, האופיינית למדינות מפותחות.

הבוגרים עובדים, משלמים מסים ומפרנסים, ולכן הם האוכלוסייה התומכת, או הנושאת. הילדים והקשישים זקוקים לחינוך, לבריאות, לטיפול ולקצבאות, ולכן הם האוכלוסייה הנתמכת. כשהנתמכים רבים לעומת התומכים, כל עובד "נושא על גבו" יותר אנשים.

במדינה צעירה צריך עוד בתי ספר, מקומות עבודה ומזון, ולעיתים המשאבים אינם מספיקים. במדינה מזדקנת יש פחות צעירים שנכנסים לעבודה וצורך בעוד רופאים, מטפלים ודיור מותאם. מדינות צעירות משקיעות בחינוך, בבריאות ובתכנון ילודה; מדינות מזדקנות מעודדות ילודה, מעלות את גיל הפרישה, קולטות עובדים ממדינות אחרות ומשתמשות בטכנולוגיה. בעולם כולו בערך רבע מהתושבים ילדים ובערך עשירית קשישים.

חלק א' – מתרגלים מושגים

בחלק הזה נחבר כל מושג להגדרה שלו, ונזהה דוגמאות מהחיים.

1. התאימו: כתבו בריבוע את האות של ההגדרה המתאימה.

1. פירמידת גילים	**א.** אוכלוסייה עם אחוז גבוה של ילדים ומעט קשישים; הפירמידה שלה רחבה בבסיס וצרה בקודקוד.
2. אוכלוסייה צעירה	**ב.** הגיל שבו אנשים מפסיקים לעבוד ומתחילים לקבל פנסיה או קצבה.
3. אוכלוסייה מזדקנת	**ג.** ילדים עד גיל 14 וקשישים מגיל 65, שזקוקים לחינוך, לבריאות, לטיפול ולקצבאות.
4. אוכלוסייה תומכת	**ד.** בני 15–64, שבדרך כלל עובדים, משלמים מסים ומפרנסים את הילדים והקשישים; נקראת גם נושאת.
5. אוכלוסייה נתמכת	**ה.** תרשים שמסדר את תושבי המדינה לפי גיל ומין, הצעירים למטה והמבוגרים למעלה, ומראה את האחוז בכל קבוצה.
6. גיל פרישה	**ו.** אוכלוסייה עם אחוז נמוך של ילדים ואחוז גבוה של קשישים; הבסיס צר והקומות העליונות רחבות.

2. השלימו: לאיזה מושג מתאימה כל דוגמה?

מחסן מילים: אוכלוסייה נתמכת עידוד ילודה קצבה גיל פרישה

1. מענק כסף על לידת תינוק. – זו דוגמה ל־_____
2. קצבת זקנה שמקבלים בכל חודש. – זו דוגמה ל־_____
3. סבא שיצא לפנסיה. – זו דוגמה ל־_____
4. תלמידי בית ספר וסבים בפנסיה. – זו דוגמה ל־_____

חלק ב' – בודקים הבנה

חזרו לקטע הקריאה. הקיפו את התשובה הנכונה, וסמנו נכון או לא נכון.

1 מהם גבולות הגיל של האוכלוסייה התומכת?

- א. 0–14
- ב. 15–64
- ג. 65 ומעלה
- ד. 18–30

2 איזו צורה מתאימה למדינה מפותחת עם אוכלוסייה מזדקנת?

- א. בסיס רחב מאוד וקודקוד צר מאוד
- ב. משולש חד
- ג. צורה ללא קומות
- ד. בסיס צר וקומות עליונות רחבות

3 מה המשמעות של "כל עובד נושא על גבו יותר אנשים"?

- א. יש יותר נתמכים לכל תומך
- ב. העובדים סוחבים משאות
- ג. יש יותר עובדים מבעבר
- ד. הקשישים עובדים יותר

4 איזו דרך התמודדות מתאימה למדינה מזדקנת?

- ◯ א. סגירת בתי חולים
- ◯ ב. הורדת גיל הפרישה
- ◯ ג. קליטת עובדים ממדינות אחרות
- ◯ ד. הפסקת החינוך

5 מה האתגר העיקרי של מדינה עם אוכלוסייה צעירה מאוד?

- ◯ א. מחסור בילדים
- ◯ ב. צורך בעוד בתי ספר, עבודה ומזון לאוכלוסייה שגדלה מהר
- ◯ ג. עודף קשישים
- ◯ ד. מחסור בגנים בגלל ירידה בילודה

נכון או לא נכון? אם לא נכון – תקנו בשורה.

1 רוחב כל קומה בפירמידה מראה את אחוז התושבים בקבוצת הגיל.	נכון	לא נכון
2 קשישים הם חלק מהאוכלוסייה התומכת.	נכון	לא נכון
3 העלאת גיל הפרישה היא דרך להתמודד עם הזדקנות.	נכון	לא נכון
4 בעולם כולו כמחצית מהתושבים הם קשישים.	נכון	לא נכון

חלק ג׳ – חושבים כמו גאוגרפים

כאן אין תשובה אחת נכונה. כתבו במשפטים מלאים והסבירו את דעתכם.

1 תארו פירמידה של מדינה צעירה והסבירו מה גורם לצורתה.

2 הסבירו את ההבדל בין האוכלוסייה התומכת לאוכלוסייה הנתמכת, ותנו דוגמה לשירות שכל אחת מהקבוצות הנתמכות צריכה.

התחילו כך: התומכים הם... הנתמכים הם...

3 בחרו מדינה מזדקנת והציעו לה שתי דרכי התמודדות. מה היתרון של כל אחת?

כרטיס יציאה – פירמידת גילים

גזרו לאורך הקו המקווקו ומסרו למורה. שם: _____

1 כתבו את שלוש קבוצות הגיל ואת הגילים שלהן.

2 איך נראית פירמידה של אוכלוסייה מזדקנת?

3 הציעו דרך התמודדות אחת למדינה צעירה.

איך הבנתי? ◯ הבנתי היטב ◯ הבנתי חלקית ◯ אני צריכים/ות עזרה